Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

18.10.2017

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

Asia: E 34/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021-

Pyydettynä lausuntona Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry esittää seuraava:

YLEISTÄ

EU:n poliittinen ja taloudellinen tilanne muuttuu brexitin myötä. Poliittinen painopiste siirtyy itään ja osin etelään. Edelleen Saksalla ja Ranskalla on iso rooli politiikan tekemisessä, mutta esim. Visegrad -ryhmän painoarvo ei voi jäädä huomiotta. MTK korostaa, että EU:n tulevaan rahoituskehykseen on vaikutettava riittävän aikaisin. ***EU on rakentamassa eri välineistä uudenlaisen toimenpidekokonaisuuden monivuotisen budjettikehyksen ympärille. Uudenlaiset työkalut edellyttävät valmistautumista myös kotimaassa uudistusten hyödyntämiseen.***

Komission aikataulu tulevan monivuotisen rahoituskehyksen antamiseksi viivästyy. Brexit tulee vaikuttamaan laajasti koko EU:n toimintaan eikä rahoituskehyksen esittämiselle ole edellytyksiä ennen neuvottelujen siirtymistä eron jälkeisen yhteistyön valmisteluun. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella, vuoden 2019 syksyllä tullee olemaan iso merkitys neuvotteluissa.

Monivuotinen rahoituskehys on yleensä määritelty seitsemäksi vuodeksi. Kun uuden rahoituskehyksen pituudesta ei ole päätetty, on hyvä pitää esillä aikataulun sopiva synkronointi parlamenttivaalien ja komission vaihtumisen ajankohtaan**.** Hallinnon vaihdos aiheuttaa aina katkoksen valmisteluun. Maataloudessa tämä on siirtymäsääntöjen puutteen takia erityisen tärkeä. ***MTK korostaa, että EU:n politiikkalinjauksilta odotetaan pitkäjänteisyyttä. Olisi parempi sopia maatalouden osalta 10 vuoden politiikkakehyksestä, jossa rahoitus tarkistetaan joka parlamenttikaudella. Toisaalta EU rahoituksen ollessa merkittävä osa maatalouden tulonmuodostusta, ei rahoitusviiveitä saa syntyä siirryttäessä budjettikaudelta toiselle.***

Valtioneuvosto esittää, että Suomi ei lähde nettomaksajana paikkaamaan Iso-Britannian erosta aiheutuvaa aukkoa EU-budjetissa täyttämiseksi. Brexitin yhteydessä purkautuva rebate-järjestelmä tulee muuttamaan nettomaksajiin kohdistuvia paineita. Omien varojen (EU:n tulot) järjestelmään erityisesti arvonlisäveroon perustuvaan jäsenmaksuun tehty huojennus Saksan ja Ruotsin jäsenmaksuihin tulee myös uudelleenarvioitavaksi. EU:n budjetin ulkopuolisiin rahastoihin on myös ollut viime aikoina kiinnostusta.

KOHEESIOPOLITIIKKA

EU-tasolla maaseuturahoitusta on käytetty koheesiotoimenpiteiden tapaan maaseudun kehittämiseen itäisessä EU:ssa. Koheesiopolitiikassa suoran avustusrahan tilalle on esitetty osittain lainoitukseen painottavaa tukijärjestelmää. Muutos kannustaisi jäsenmaita kohdentamaan toimenpiteitä aikaisempaa tarkemmin tärkeisiin rakennetoimenpiteisiin. ***MTK kannattaa koheesiotoimenpiteissä tulosperusteisuuden ja osarahoitusvelvoitteen korostamista pelkän rahan kohdentamiskeskustelun sijaan***. Myös hallinnollisen taakan keventämisessä on päästävä käytännönläheisiin muutoksiin. Jäsenmaiden oma rooli maan sisäisen koheesion hoitamiseen korostuu uudessa rahoituskehyksessä.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Koheesiotoimenpiteistä Suomen kannalta tärkein on pohjoisen ja harvaan asutun maaseudun tukeminen. Suurin osa koheesiorahoituksen kriteereistä eivät mahdollista tuen kohdentumista Suomeen. Uuden kauden odotukset koheesiorahoitukseen ovat alenevat, kun ohjelmien määrään ja tukitoimiin kohdistuu leikkaustarpeita. MTK tukee valtioneuvoston tavoitetta jatkaa Itä- ja Pohjois-Suomen harvan asutuksen erityisasemaa ja muita Suomen erityispiirteitä, kuten Itämeri, arktisuus ja Venäjän raja-alue. ***MTK esittää lisäksi koheesiorahoituksen käyttämistä Suomessa aiempaa enemmän myös infran ja tietoliikenneyhteyksien parantamiseen***. Ennen kuin päätetään koheesiorahojen lisäohjaamisesta mm maahanmuutto, pakolaisvirta tai puolustusyhteistyö kysymyksiin, on näiden vaikutus Suomen kannalta tarkasti analysoitava

MTK:n mielestä on hyvä, että Suomi tavoittelee korkeampaa koheesiopolitiikan saantoa, mutta samalla on varmistettava kansallisen kokonaissaannon maksimointi. Maaseuturahoituksen kautta saanto on ollut tähän asti hyvä ja sitä painotettiin myös tämän rahoituskauden päätöksiä tehtäessä.

MAATALOUSPOLITIIKKA

Maatalousbudjetissa juustohöylämallinen leikkaus brexit-vaikutusten takia johtaisi helposti nettovaikutusperiaatteella laskettaessa 7,6 %:n leikkaukseen. EU:n ”uudet haasteet” leikkasivat nykyiselle kaudelle maatalousbudjettia 13 %. Jos tämä perusleikkaustaso jatkuu yhdessä brexit-leikkauksen kanssa, maatalousbudjettiin oltaisiin tekemässä jopa 20 %:n kokonaisleikkaus tulevalle budjettikaudelle.

Vahvan unionin sekä EU:n yhteisten tehtävien *varmistamiseksi MTK esittää, että tulevan kauden rahoituskehyksen kokonaistaso voidaan nostaa 1,2 prosenttiin jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta. Jos EU:lle annetaan uusia tehtäviä, ei niitä voida hoitaa ilman rahoitusta.*

MTK huomauttaa, että maatalousbudjetin leikkauspaineissa on ymmärrettävä seuraava kokonaisuus.

- Maatalousbudjetin suuruutta arvioitaessa on muistettava, että maatalous on ensimmäinen ja ainut todellinen yhteisen politiikan alue EU:ssa. Vahva yhteinen maatalouspolitiikka edellyttää myös vahvaa budjettia.
- Vielä 70-luvulla maatalouden osuus oli budjetista 70 %:a ja on nyt leikattu 38 %:n tasoon.
- Samalla budjetilla EU on toteuttanut myös EU:n itälaajentumisen, 13 ns. uuden jäsenmaan sopeuttamisen maataloustukijärjestelmää aikaisemman 15 jäsenmaan budjettiraamissa.
- Maatalous on myös ollut EU:n ulkopolitiikan maksumiehenä. Maatalous maksoi ison osan Ukrainan kriisin seuraamuksista mm. Venäjän vientikiellon aiheuttama markkinahäiriö. Lisäksi kriisitoimenpiteet on tehty maatalousbudjetin sisällä.
- Iso osa viime vuosien kriisitoimista toteutettiin ns. maitokiintiösanktioiden varoilla, joita ei ole enää jatkossa käytettävissä kiintiöjärjestelmän purkauduttua.
- Ns. budjettimarginaalit ovat hävinneet paremman kokonaishallinnan kautta eivätkä mahdollista aikaisemmassa määrin budjetin uudelleenkohdennusta vuositasolla.
- Kriisirahastoa ei avattu Venäjän embargon takia, koska järjestelmä on rakennettu hetkellisen kriisin hoitoon, ja kriisitoimenpiteet olisi rahoitettu maatalouden seuraavan vuoden suorista tuista.
- Maatalous on erityisesti EU:n syrjäisillä seuduilla merkittävä työllistäjä ja toimeentulon lähde.
- Elintarvikevienti ja maaseudun tuotteet ovat merkittäviä positiivisen kauppataseen luojia EU:lle.
- Uusista haasteita esimerkiksi ilmastomuutokseen sopeutuminen ja kauppasopimuksien vaikutukset monien neuvottelukumppanien osalta kohdistuvat erityisesti maatalouteen. Varsinaisia uusia menestysmahdollisuuksia Etelä-Korean sopimuksen tapaan on vain Japanin kanssa käytävissä neuvotteluissa. Muissa neuvotteluissa EU joutuu tekemään myönnytyksiä maataloudessa, jos haluaa saada aikaan uusia sopimuksia.
- Brexit tulee aiheuttamaan parhaimmillaankin markkinahäiriön sisämarkkinoilla ja neuvottelutuloksesta riippuen häiriö voi olla erittäin syväkin.

MTK:n mielestä yhteisen maatalouspolitiikan ydin on yhteinen rahoitus. Ilmasto-, ympäristö ja markkinapaineiden keskellä maatalous tarvitsee jatkossakin vahvan yhteisen maatalouspolitiikan, jossa on varattu riittävästi varoja suoriin tukiin, maatalouden ja maaseudun elinkeinojen kehittämiseen ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämiseen.

MTK korostaa, että maatalouspolitiikan rahoituksen uudelleen kansallistaminen ei ole realistista eikä tavoiteltavaa. Kansallistaminen veisi pohjan pois yhteisistä sisämarkkinoista ja siitä, että EU keskitetysti neuvottelee esim. kolmansien maiden markkinoille pääsyn ehdoista ja muista kauppasopimuksiin liittyvistä asioista. Lisäksi varautumismahdollisuudet erilaisiin kriiseihin, ilmastonmuutokseen ym. heikkenisivät entisestään. Hajaantuva politiikka heikentäisi EU:n asemia kansainvälisillä areenoilla, missä haasteet kasvavat koko ajan.

MTK huomauttaa, että Suomen kannalta on tärkeää puolustaa maatalouden perusrahoitusta**.** Se on niin kuluttajien, maaseudun ja maatalouden yhteinen etu. ***Suorat tuet ovat merkittävää viljelijöiden perustuloa, jolla tuotetaan ekosysteemipalveluita, hoidetaan niin maata, ympäristöä kuin eläimiä tiukoissa EU:n ja kansallisten vaatimuksien puitteissa.*** Eurooppalaiset tuotantostandardit nostavat tuotantokustannuksia ja tuontisuojan takanakin hintakilpailutilanne on vaikea. Tuotantoon sidotun tuen osuus suorista tuista mahdollistaa tuotantoa epäsuotuisilla alueilla ja ohjaa tukitoimia aktiiviseen maataloustuotantoon. Suomeen kohdistuu tuesta 1,3 %. Budjettileikkaus johtaisi euromääräisiin leikkauksiin tuotantoon sidotuissa tuissa, joiden taso on rajattu prosenttiosuudeksi suorista tuista.

Maaseutuohjelmat ovat merkittävä kannuste maatalouden ilmasto- ja ympäristöystävälliseen tuotantoon sekä eläinten hyvinvointiin Suomessa**.** Maaseutuasetuksen mukaisessa tuessa saanto on oleellisesti Suomen maksuosuutta suurempi, 2,4 %. Tärkein maaseutuohjelman tukimuoto on ollut epäsuotuisten alueiden tuki, jolla on pystytty pitämään tuotantoa yllä joka puolella Suomea ja samalla on ylläpidetty luonnon monimuotoisuutta, kun pellot on pystytty pitämään tuotannossa. Suomen kokemustenkin valossa ohjelmaperusteisilla tukitoimenpiteillä voidaan saada aikaan vaikuttavaa ja jäsenmaan tarpeisiin kohdentuvia toimenpiteitä, joissa merkittävä osarahoitusosuus parantaa jäsenmaiden sitoutumista ja siten toimenpiteiden tuloksellisuutta. Suomelle on myös tärkeää, että osarahoituksen mahdollisuus pidetään laajana, jotta yhteisesti tärkeäksi todettuja kohteita voidaan rahoittaa.

EU:ssa on yhä kasvava paine tukijärjestelmien tasaamiseen jäsenmaiden välillä. Suorien tukien osalta Suomi on lähes keskiarvossa, jolloin tasaustoimenpiteiden vaikutukset ovat pieniä. Suomen kannalta on merkittävä haitta, jos tasaukseen otetaan mukaan maaseuturahojen kohdentuminen. ***MTK muistuttaa, että Suomen perustellusti korkea taso sovittiin aikanaan liittymissopimuksen osana eikä uudella rahoituskaudellakaan ole perusteita tämän tukieron tasaamiseen korkeiden kustannusten takia.***

Ilmastomuutos johtaa kasvavaan tauti- ja tuholaispaineeseen sekä kasvattaa ääreviä luonnonoloja. Yhdessä markkinahäiriöiden kanssa nämä ovat lisänneet tarvetta kriisitoimenpiteiden tuomiseen maataloustukijärjestelmän kylkeen. Heikon taloudellisen kannattavuuden ympäristössä uusien vakuutus ym. työkalujen rahoittaminen budjetin sisältä on vaikeaa ja johtaa tuen ohjautumiseen ulkopuolisille vakuutusoperaattoreille. ***MTK vaatii, että budjettivalmistelun yhteydessä selvitetään maatalousbudjetin ulkopuolinen rahoitusmahdollisuus kriisitilanteisiin.*** EU-tason kriisi pitää pystyä hoitamaan myös EU-tasolla. Nykyinen järjestelmä ei kriisitilanteissa ole toiminut, vaan tarvitaan nopeammin toimeenpantavia kriisitoimenpiteitä.

Helsingissä 18.10.2017

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Marko Mäki-Hakola
Elinkeinojohtaja